

Студијски програм/студијски програми : Просторно планирање			
Врста и ниво студија: ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ			
Назив предмета: Урбана и рурална географија			
Наставник (Презиме, средње слово, име): Тошић С. Драгутин			
Статус предмета: обавезни			
Број ЕСПБ: 6			
Услов:			
Циљ предмета			
СТИЦАЊЕ СКУПА НАУЧНО ФУНДИРАНИХ, ПРЕЦИЗНО ФОРМУЛИСАНИХ И СИСТЕМАТИЗИВАНИХ ЗНАЊА О ЛУДСКИМ НАСЕЉИМА, СА СВИМ ЊИХОВИМ РЕЛЕВАНТНИМ ОДЛИКАМА; ОБЈАШЊЕЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ РАЗВОЈА И РАЗМЕШТАЈА СТАЛНИХ И ПРИВРЕМЕНИХ НАСЕЉА, УКЉУЧУЈУЋИ ТУ И САВРЕМЕНЕ ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ ПРОЦЕСЕ И ЊИХОВЕ ГЕОПРОСТОРНЕ ЕФЕКТЕ; САГЛЕДАВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ПЕРСПЕКТИВНИХ ТРЕНДОВА У РАЗВОЈУ И РАЗМЕШТАЈУ ЛУДСКИХ НАСЕЉА ИТД.			
Исход предмета			
РАЗВОЈ СПОСОБНОСТИ КОД СТУДЕНАТА ЗА АКТИВНО УЧЕШЋЕ У ИЗГРАЂИВАЊУ ХУМАНИХ ОДНОСА У РУРАЛНОЈ И УРБАНОЈ СРЕДИНИ, КАО И У УНАПРЕЂЕЊУ КВАЛИТЕТА ЖИВОТА У СВИМ ВРСТАМА И ТИПОВИМА НАСЕЉА; ОСПОСОБЉАВАЊЕ СТУДЕНАТА ЗА СТВАРАЛАЧКУ И КОНСТРУКТИВНУ АКТИВНОСТ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА.			
Садржај предмета			
Предавања:			
<p>1) Увод у географију насеља. – Појава и развој у развоју географског аспекта изучавања људских насеља. Интеграционе и дезинтеграције тенденције у развоју географског аспекта изучавања насеља. Предмет, научни циљеви и друштвени задаци географије насеља. Подела географије насеља. Однос географије насеља, сродних наука и различитих подручја друштвене праксе. Савремена стремљења у изучавању и просторној организацији насеља: екстике и географија, екстике и економија, екстике и социологија, препоруке Eurostata за попис становништва око 2000. године и др. Перспективе развоја географије насеља; 2) Појам и основне врсте људских насеља. Аспекти и приступи у проучавању насеља. Релевантна географска обележја насеља. Опште одлике просторне организације људских насеља у свету и појединим његовим деловима. Стихијско и насилно расељавање људских насеља; 3) Насеља и савремени друштвено-економски процеси. Синхронизованост и комплементарност у развоју друштвено-економских процеса; 4) Сеоска насеља. – Дефиниција села и сеоске територије. Традиционална и савремена проучавања сеоских насеља. Главна својства сеоских насеља, територија и производње. Типологија сеоских насеља. Сеоска насеља као центри развоја. Конвергентне и дивергентне дневне миграције сеоског становништва. Просторно-функционална повезаност сеоских насеља; 5) Градска насеља. – Појам и подела градова. Развој урбано-географских проучавања. Границе града. Демографска, морфо-физиономска и функционална обележја града. Урбане територије. Подела урбаних територија. Урбана функционална зоналност. Урбани саобраћај. Конвергентне и дивергентне дневне миграције градског становништва. Жаришна улога града. Урбани гравитациони ареали и сфере; 6) Мреже и системи људских насеља. – Детерминанте и главна обележја мреже и система насеља. Мрежа централних насеља. Мегалополисни, макрорегионални, мезорегионални и локални системи насеља; 7) Перспективе развоја насеља на Земљиној површини и у нашој земљи. – Екуменополис. Демографски, физиономски и функционални аспект развоја екуменополиса.</p>			
Вежбе:			
<p>1) Компаративни преглед и анализа критеријума за одређивање статуса сталних насеља, у појединим државама у Европи и свету и у нашој земљи после II светског рата. Анализа препорука Eurostata (1998) у области дефинисања насеља и могућности примене у организацији мреже насеља Србије. Извори података о насељима; 2) Различита упутства за проучавање насеља; 3) Именик насеља и имена делова градских и сеоских насеља. Утврђивање микроположаја и географског положаја насеља. Израчунавање густине насеља, густине насељености и географске дистанце у мрежи насеља. Картографски приказ и општа социјално-географска анализа хипсометријског и зоналног распореда насеља, као и територијалног груписања и разређивања насеља; 4) Одређивање граница, облика, функционалне зоналности насеља, атара и урбаних територија на топографским картама коришћењем административно-територијалне карте и одговарајућих урбанистичких планова, укључујући ту и динамику физиономског развоја сеоских и градских насеља; 5) Упоредна анализа и картографска обрада демографских одлика и просторно-функционалне организације мреже насеља; 6) Сагледавање просторних и функционалних односа и веза у мрежи насеља. Примери у истраживању гравитационе усмерености насеља, утврђивање гравитационих ареала и сфера и др. Практичан рад се реализује на терену кроз израду конкретних задатака.</p>			
Литература			
Србољуб Ђ. Стаменковић, Милан Бачевић: Географија насеља, Универзитетски уџбеник, Географски факултет ПМФ Универзитета у Београду, Београд, 1992.			
Слободан Ђурчић, Географија насеља, ПМФ, Институт за географију, Универзитет у Новом Саду, Нови Сад, 1992.			
Јован Цвијић: Општа географија – Антропогеографија, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1969.			
Географска енциклопедија насеља Србије, књ. I (А – Ђ), II (Ж – Љ), III (М – Р) и IV (С – Ш), Географски факултет, Агена, Стручна књига и Србософт, Београд, 2001, 2002. (штампано издање) и 2004. (електронско издање).			
Географска енциклопедија насеља Србије – Војводина, књ. I, Географски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2005.			
Број часова активне наставе			
Предавања: 2	Вежбе: 2	Други облици наставе:	Остало:
Методe извођења наставе: предавања, вежбе и практичан рад.			
Оцена знања (максимални број поена 100)			
Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит	поена
активност у току предавања	10	писмени испит	
практична настава	15	усмени испит	50
колоквијум-и	10	
семинар-и	15		